

פרשת ויחי

בראשית מ"ח:א' ויהי אחר־הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חלה וילח את־שני בני־עמו את־מנשה ואת־אפרים:

לניי

ד יפי תמימים אמה יודע / ויום מיטה להם לא מודיע
למען אם יחלו ואם יזקינו / מלאכתם יתקינו / ויזרשמו יתקינו
באב ויחידו אשר בסו / כי לימות ויקנה נמו
דאגו פן יום מיטה יהנה / וציוו על פניהם מה יהנה
ותם בעת חלה / קרא לבנו ליוסף / עד לא יאסף
עליו להוסיף / תוספת ברכות
אפרים בראובן מנשה בשמעון / ואז הקבמה [קרו"ש]

[ויאמר ליוסף הנה]

ו אב אשר נפשו לה אהבה // חלה וג
בעבור אהבתך אשר בלהבה // נמשך בעבותות אהבה
בוצע ונטה למיטה // סהלף וגם הפעם אמותה
דין הפותיר בני תמותה // יקר בעיניו לתסידיו תמותה
הזרף הן נאסף אל עמו // ומזב ברכה נאספת עמו
וקח את שני בניו עמו // כי יברכם בנאמו ונעמו
וגם חולי על אב תוצא // וריפיון ידיום חיון
חוללו בשמעו הינו ניתחוק // בברכותיו אותו לתחן
מוענה ונשאה על ברכיו // מען חולי וקרע על ברכיו
יוסף בקשבו אימץ ברכיו // לתפעין ברכה לנולדו על ברכיו
במה מחוללה לה לחלות // נפשו בהתעטף ובהחלות
לבן לא ניתמהמה לעלות // ואת בניו עמו להעלות
מאדיקה בין הבנים // חלה ולה קרא מכל בנים
ניחל בניו ברכה בגדולי בנים // כי בני בנים בבנים
סוף הזרף לסוף ימותיו // ונטה ללון עם אבותיו
עלה הוא ויזאי וריבותיו // לכוונ עליהם כלל ברכותיו

לניי

פרשת ויחי

מח: (ב) ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך ויתחזק ישראל וישב על המטה:

לב / לסדר הנ"ל

ובכן ויתחזק ישראל (וישב על המטה)

ו ויתחזק [חזק] באומן באומן לאשר אנודיו
וישב בקרק בקינה לקרף בניו

ויתחזק בנייה (בג...) לג... בניו
וישב בקינה קדיץ לדשן דגליו
ויתחזק קדור בהוד להושיע המוניו
וישב ביהודי בויכוח לזכח ועודיו
ויתחזק בקרון בקרע לזכח זכריו
וישב בחזון בחדות לחנה חניניו
ויתחזק בטכס בטעם לסלל סלאיו
וישב בקינה ביופי לישר ילדיו
ויתחזק בכוח בכישור לכנן כתריו
וישב בלהג בלהק ללכב ללכיו
ויתחזק במורא במישור למלל למליטיו
וישב בניו בנבואה לנחם נחליו
ויתחזק בסרון בסוד לשגב סריניו
וישב בקרסה בעגנה לערד ער[ניו]
ויתחזק בקרון בקינה לפאר פרחיו
וישב בצחר בצחל לצדק צבאיו
ויתחזק בקשט בקינה לקטם קהליו
וישב בקרנש ברזן לרחם רביעיו
ויתחזק בשקט בשלום לשפר שתוליו
וישב בתא[וה] בתילול לתתף תמיטיו

שמעון בר מגס

פרשת ויחי

<p>15 סָבַר זְכוּרָן טוֹב לְכַתְרוֹן יִפּוֹן עוֹלָל לַחֶף יָמַיִם יִשְׁכֹּן פָּקַח נָכוֹן בְּנִי[ב] שְׁפָטִים [צ.. ר] רָבִץ בֵּין הַמְּשַׁפְּטִים קָ[צ]יִן תִּנְצַל מִכָּאֵב טוֹרַח 20 רַב תְּהִיָּה שְׁפִיפוֹן עֲלֵי אֲרַח [ש..] גָּדוֹד זָרוּעַ לַחֲצִיּוֹ יִרְקַב תְּמִיד בְּפָרְ[ש] יִגִּיד עֶקֶב</p>	<p>אָתָּה תַחֲלֵת אֹן מְקַל [צ]רִים בְּכוֹר אֲשֶׁר אֶפְדָּה שְׁלֹשָׁה כְּתָרִים גְּמוּל הָיִיתָ בְּאַהֲבַת בְּכוֹרָה רַא [ובן] בְּלָרִי אָתָּה זֶה כְּתָר בְּכוֹרָה 5 הַיְכָנֹס בְּיָלִיד [..]נָה וְיִתְ[ר] זֶה כְּתָר בְּהוֹנָה זְמַמְתָּ עֵיצָה וּמְאָנֹךְ הִלְבָּה חֵיל יִתָּר עֵז זֶה כְּתָר מְלוֹכָה טַעַם פִּחְזוֹ שְׁלֹשָׁה אוֹתוֹת וְלָלְתָה 10 יַחַד פְּחָדָה וְגוֹרְתָה בְּלִי חֶמֶס [... ..] מְבַרְתִּיהֶם לְבָשׂוּ אֶף בְּחַמוּשׁ מְאֻכִּילֵיהֶם מֶלֶךְ אֲשֶׁר לֹא יָסוּר טַבַּע גָּא עַל שְׁמוֹ יִקְרָא [צ]מוֹ שְׂכַע</p>
---	--

1 תחלת און: ראובן הוא ראשית און, ועל-פי ברי' מט: ג; והשווה לעיל, ט: ב, טור 12. עדרים: אם אמנם כך יש להשלים, נצטרך לפרש כמו: שבטים. / 2 בכור... כתרים: השווה ברי' צט: ה, עמ' 1277: 'שלשה כתרים היו בידך, הכהונה ומלכות ובכורה... הבכורה דכתיב ראובן בכורי אתה [בר' מט: ג] ואיבדת אותך' / 3 גמול: מבוך, משופע. / 4 ראובן... בכורה: ראה לעיל, טור 2 / 5 היכנס וכר: מדבר, כנראה, במעשה בלהה; ואולי יש להשלים 'במתנה', והיא מתנת הדודאים; השווה ברי' צח (צט): ד, עמ' 1255. / 6 ויתר: יש, כנראה, להשלים 'שאת', ועל-פי הדרשה ברי' צט: ו, עמ' 1277: 'הכהונה דכתיב יתר שאת, ואין שאת אלא כהונה דכתיב וישא אהרן את ידיו [וי' ט: כב]'. / 7 זממת עיצה: במעשה הדודאים. ותאוך: הדבר שהיית חפץ בו. הלכה: נסחלק. / 8 חיל יתר עז: השווה המשך הדרשה בבר' ר, שם: 'המלכות דכתיב ויתר עז, ואין עז אלא מלכות דכתיב ויתן עז למלכו [שמ"א ב: י]'. / 9 טעם פחז: מלת 'פחז': והשווה לעיל, ה: א, טור 2. שלשה אותות וללתה: כנגד שלוש אותיות שזולת בהן. / 10 יחד פורת וגורתה: על-פי מידת נוטריקון של 'פחז' בסידור סדר האותיות: ח"ת — יחד, ייחד, פ"א — פורת, בלבול היצורים, ד"ן — גורת, על-פי יש' א: ד; 'גורו אחר'. והרבה נוטריקונים נדרשו על מלת 'פחז', ואף אחד מהם אינו דומה לשלנו; השווה ברי' צח: ד, עמ' 1253. / 11 כלי חמס: מדובר בשמעון ולוי. / 12 אף: על-פי ברי' מט: ו: 'ארור אפס'. בחמוש מאכילתיהם: בהיותם חמושים בחרבות; והשווה ברי' צט: ז, עמ' 1278: 'מכרוחיהם אמר רבי יוחנן לשון יוני הוא, קורין לתרבות מכירין'. ועל-פי הכתיב יש אולי לגרוס: פְּאֻכִּילֵיהֶם. / 13 מלך: הוא יהודה. אשר לא יסור: שבט, ועל-פי ברי' מט: י. טבע: טבעתו, חותם השלטון. / 14 על שמו יקרא עמו: יהודים. טבע: לא

אדע פירושו, ואולי במשמעות: פעמים הרבה. / 15 סבר: בתקוה טובה יחטור. זכרון טוב: זבולת, זכר טוב (בר' ל: כ). לכתרון יכון: שזבולת יקח את כתר הקדימה בברכת יעקב מאחיו הגדול יששכר; השווה ברי' צט: ט, עמ' 1281. / 16 עולל: הצעיר, כלומר, זבולת. לחף ימים: על-פי ברי' מט: יג. / 17 פקח נכון: דיבור-תורה מיושר. בניב שפטים: בפיו של יששכר, ועל-פי דה"א יב: לג; וללשון ראה יש' נו: יט; והשווה תנחומא, ויחי, יא, ומקבילות הרבה. / 18 רבץ בין המשפטים: ברי' מט: יד. / 19 קצין: שמשון הגיבור שהיה משבט דן. והשווה תרגום ירושלמי למקום (בר' מט: ח, נוסח כ"י ניאופיטי): 'פירוקא דעתיד למיקם מן הבית דן יחקף יתגאה על כל אמיה'. תנצל: תציל. מכאב טורח: מכאב מכביד וכבד. / 20 רב תהיה: גדול ותוק. שפיפון: על-פי ברי' מט: יז. / 21 זרוע לחציו ירקב: השווה ברי' צו: יט, עמ' 1223: 'גד גדוד יגדנו זה שבטו שלגד שכשהיה אחד מהן יוצא למלחמה היו נוצחין והיו הורגין מפרק הראש ועד הורוע'. וכן אומר משה בברכתו דבי' לג: כ: 'וטרף זרוע אף קדקד'. / 22 בפרש יגיד עקב: באליהו, רכב ישראל ופרשיו, שבא בעקב (= בסוף, אחרי שמשון), והוא משבט גד; והשווה ברי' צט: יא, עמ' 1282.

פרשת ויחי

מ"ט:א' ויקרא יעקב אל־בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר־יקרא אתכם באחרית הימים:

ואף יעקב ביקש לגלות את הקץ לבניו, שנאמר 'האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים'. למה הדבר דומה, לעבד שהאמינו המלך על כל מה שיש לו. בא אותו העבד למות, קרא לבניו לעשות בני חורין ולומר להן היכן הוא דייתיקי (שטר מתנה) שלהן והאוני (שטר מכירה) שלהן. ידע המלך ועמד לו מלמעלה ממנו. ראה אותו העבד והפליג את הדבר שהיה מבקש לגלות להן. התחיל אומר להם: בבקשה מכם, עבדים שלמלך אתם, היו מכבדין אותו כדרך שהייתי מכבדו כל ימיי. כך יעקב אבינו אמר, אקרא לבניי להודיע להן אימתי הוא הקץ, מיד נגלה עליו הקב"ה ואמר לו: לבניך את קורא, ולי לאו... כיון שראה אותו יעקב התחיל אומר לבניו: בבקשה מכם, היו מכבדין להקב"ה כדרך שכיבדוהו אבותיי.

(בראשית רבה צו, שיטה חדשה, עמ' 1200)

כלף בר סעיד (א"י מצרים, מאה 11): סילוק ליוצר

<p style="text-align: center;">עמד אביך לפצות ברכת חילוי, באר הקץ שסתם סודי סוליו, גאה נגלה והדמים מלוליו. דבר: 'למי תעבדו?' לילדיו ועולליו,</p> <p style="text-align: center;">5 השיבוהו: 'שמע ישראל! יי אלהינו – ואנחנו קהליו', והוא גם: 'ברוך שם כבוד סלסוליו'.</p> <p style="text-align: center;">זכר ראובן בראש, כי הוא ראש שמחת גיליו, חסנו במלכות וכהנה עד הבאיש מפעליו, טעם פחז כמים לדמותו כנשפה ויתרוקנו כליו, יען עלה משכב גרם חלוליו.</p> <p style="text-align: center;">בן שמעון ולוי בקלי חמס העצימו זחוליו להיות אחים לדינה, ויוסף לא חסו עליו, מכרוהו כמו הרגוהו, כי שמוהו ביד גועליו, נעקר מנוה הורו ומכון אהליו,</p> <p style="text-align: center;">5 סח ארור אפם ועברתם, לחלקם ולהפיצם בחבליו.</p> <p style="text-align: center;">ענה ליהודה שידוהו אחיו וכלוליו, פוצחים אחריו 'אמן' בערכו הלוליו, צורתו כאריה כי רבו קטיליו, קצינות ומלכות לא תסור ומחוקק מבין רגליו,</p> <p style="text-align: center;">5 רשם עד יבוא משה, מדמים ים וגליו, שפור אוסרי לגפן, הוא דויד מייסד זבוליו, תת לשורקה בני אתונו, הוא שלמה ודורו המושליו, חכלילי עינים מייז ולבן שנים מחלב.</p>	<p style="text-align: center;">בראשית רבה (צח:ה) שמעון ולוי אחים, אחים לדינה ולא אחים ליוסף.</p> <p style="text-align: center;">דה"י א טז:לז ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ויאמרו כל העם אמן והלל לה':</p> <p style="text-align: center;">עד יבוא משה: "עד כי יבא שילה" = 345 "ויהי בישרן מלך" אבן עזרא דברים ל"ג:ה' הוא משה ששמעו ראשי עם התורה מפורשת מפיו. והטעם: כי הוא היה כמלך, והתאספו אליו ראשי השבטים.</p> <p style="text-align: center;">בראשית רבת אוסרי לגפן עירה, מדבר בדוד, שכל ישראל היו מתקבצים לירושלים שהיתה עירו והוא לכדה מיד היבوسی. ולשורקה בני אתוננו, הוא לכד העיר ושלמה בנו בנה בית המקדש.</p>
--	--

פרשת ויחי

1 **אביך**: יעקב, ואולי המילה משובשת. **לפצות**: לומר. **ברכת חיליו**: הברכה הניתנת מכוחו (חילו) המיוחד. 2 **באר**: ביקש לגלות. **הקץ שסתם**: את מועד הגאולה הנסתר. **סודי סלוליו**: כמו: סילולי סודותיו, את סודותיו המרוממים ('סילול' כאן לשון רוממות, כמו 'סלו לרַב בערבות', תהלים סח, ה). 3 **גאה**: הקב"ה. **והדמים מלוליו**: ושתק יעקב (ראה להלן). 4 **דבר וכו'**: אמר ('דבר') לבניו ('לילדיו ועולליו'): 'למי תעבודו?'. 5 **שמע ישראל**: כאן משמעו: שמע את דברינו, ישראל אבינו. 6 **נס**: אמר. **כבוד סלוליו**: כבוד פארו ורוממותו.

2 **חסנו**: חיזקו ופיארו. **במלכות וכהונה**: ראה להלן. **עד הבאיש מפעליו**: עד שחטא וניטלו ממנו יתרונותיו. 3 **טעם**: אמר. **כנשפך וכו'**: ככלי שנותר ריק לאחר שתוכנו נשפך (ראה להלן, בפנים).

1 **זחוליו**: פחדו וחרדתו, שחשש מתושבי הארץ אחרי ששמעון ולוי הכו את שכם (בראשית לד, ל). 2 **להיות וכו'**: שנהגו אחוה בדינה, אך לא ביוסף. 3 **גועליו**: שונאיו, משעבדיו. 4 **מנוה הורו**: מבית אביו. **ומכון אוהליו**: ואוהל אביו העומד נכון. 5 **סח**: אמר יעקב. **בחבליו**: בנחלתו.

1 **ענה**: אמר. **וכלוליו**: והסובבים אותו. 2 **פוצחים אחריו 'אמן'**: עונים 'אמן' אחרי שהוא משבח ומהלל את הקב"ה (ראה בהמשך). 3 **צורתו כאריה**: והוא משול לאריה. **קטיליו**: הרוגיו, האויבים שהוא מנצח. 4 **קצינות**: שררה. 5 **רשם**: ניתן לו שלטון. **עד יבוא משה**: ראה להלן. **מדמים ים וגליו**: תיאורו של משה: זה שקרע את הים. 6 **שפור**: מיופה בברכה. **הוא דויד וכו'**: עיין בהמשך הדברים. **מיסד זבוליו**: שהניח את היסודות לבניין המקדש. 7 **המושליו**: המושלים בישראל (מוסב כנראה על דוד ושלמה).